

Βιβλίο κριτική

Νικολαί Λίλιν Σιβηρική αγωγή Εκπαιδεύοντας νεαρούς εγκληματίες

Ο συγγραφέας γεννήθηκε στο Μπέντερ της Υπερδνειστερίας (πιο γνωστή ως Βεσσαραβία), στα ανατολικά του ποταμού Δνείστερου, όπου εκτοπίστηκε μια κοινότητα Σιβηριανών από το σοβιετικό καθεστώς την εποχή της κομμουνιστικής κολεκτιβοποίησης. Νέος στην ηλικία, αλλά με βαθιά μνήμη, τιμά τα πατρογονικά του με ένα συναρπαστικό χρονικό το οποίο αφιερώνεται στα «εγκληματικά» ήθη των Σιβηριανών.

Ο εξωτισμός είναι δεδομένος. Η περιγραφή αφορά μια κοινότητα παραδοσιακά οπλοφόρων, οι οποίοι επιβιώνουν κυρίως με ληστείες, κλοπές, επιθέσεις σε τρένα και απαλλοτριώσεις κάθε λογής, χωρίς να παραβιάζουν τα αυστηρά ήθη της παράδοσής τους. Εδώ η λατρεία των όπλων είναι δεδομένη: τα όπλα κωρίζονται σε «τίμια» και «κριματισμένα». Το ίδιο ισχύει περίπου και για τους ανθρώπους. Η γραφίδα του Λίλιν αφοσιώνεται σε αυτό το αλλόκοτο φαινόμενο: να προσδώσει ηθική βαθύτητα στο παραδοσιακό έγκλημα, καθώς τα μέλη της κοινότητας δεν είναι απλώς θεοφοβούμενα, αλλά κυριολεκτικά αφοσιωμένα στον Εσταυρωμένο.

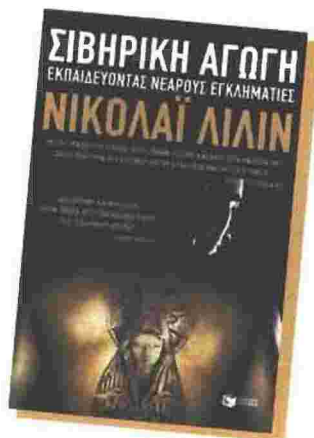
Οι σιβηρικές κοινότητες (οι Ουρκα για παράδειγμα) ήταν πολέμιοι τόσο του τσάρου όσο και του σοβιετικού καθεστώτος, κατά συνέπεια εκμεταλλεύονταν και τη γεωγραφική τους θέση, και την εξοικειωσή τους με τα όπλα. Όλη η αφηγηματικότητα του Λίλιν αφιερώνεται στην αποκθάραση των πατρογονικών και των εκπαιδευόμενων νέων που αντιμετώπι-

ζαν τα όπλα όπως οι σημερινοί μαθητές τα βιβλία και τα παιχνίδια. Πρόκειται για συμμορία, βέβαια, μόνο που η οικογενειακή ιεραρχία παρουσιάζει μια βαθύτητα που θυμίζει θρησκευτικό τάγμα. Εξ ου και το κύρος των παπούδων που ζουν σαν «άγιοι» (όπως ο Κούσια) κι εξαγιάζουν τη δικαιοσύνη των όπλων.

«Στις ρωσικές εγκληματικές κοινότητες υπάρχει μια ισχυρή παράδοση γύρω από τα τατουάζ και καθένα έχει τη σημασία του. Το τατουάζ συνιστά ένα είδος ταυτότητας, που χρησιμεύει για να δηλώνεις τη θέση σου στο εσωτερικό της εγκληματικής κοινωνίας: τον τύπο του εγκληματικού "επαγγέλματος" που ασκείς, διάφορες πληροφορίες για την προσωπική σου ζωή και τις εμπειρίες στη φυλακή. Κάθε κοινότητα έχει τη δική της παράδοση στο τατουάζ, δικά της σύμβολα και διαφορετικά σχέδια, σύμφωνα με τα οποία τοποθετούνται τα στίγματα στο σώμα και τελικά διαβάζονται και ερμηνεύονται».

Στο αφτί του βιβλίου πληροφορούμαστε ότι μεταφράζεται ήδη σε είκοσι γλώσσες, ενώ βρίσκεται στα σκαριά η κινηματογραφική του μεταφορά με πρωταγωνιστή τον Τζον Μάλκοβιτς.

(Πατάκης, σελ. 474. Μετάφρ. από τα ιταλικά: Μαρία Οικονομίδου)

Ευγενία Φακίνου Το τρένο των νεφών

Οι πεπειραμένοι πεζογράφοι γνωρίζουν από πρώτο χέρι ότι ο μύθος δεν ανήκει σε κανέναν, άρα είναι στο χέρι του καθενός να ιδιοποιηθεί την ποιητική παράδοση, να βιώσει συγγραφικά το αβύωτο και να προβεί σε μύριες όσες αθώες λογοτεχνικές αυθαιρεσίες. Συγκεκριμένα «Το τρένο των νεφών» είναι υπαρκτό. Διασχίζει 217 χλμ., ξεκινώντας από τη Σάλτα και τερματίζοντας στην Πολβορίλα της Αργεντινής. Οι εργασίες κράτησαν από το 1921 ίσαμε το 1948 και –άλλη μυθική λεπτομέρεια– ένας από τους μηχανικούς ήταν ο (Γιάσικ Μπροζ) Τίτο.

Τι θέλησε να επιτύχει η Φακίνου; Φανταστική αναγνώστρια προφανώς της νοτιοαμερικανικής λογοτεχνίας, συνέλαβε την ιδέα του αρραβώνα ενός ελληνικού μύθου (του Οδυσσέα) με την ισπανόφωνη παράδοση. Ετσι έχουμε τις περιπέτειες του «Κανένα» –ο Ούπς της Οδύσσειας– σε φόντο που θυμίζει έντονα Μάρκες, Λίοσα, Φουέντες, Αμάντο, Κορτόζαρ κ.ά. Το εγχείρημα είναι τίμιο, εξόχως επινοητικό και σε πολλά σημεία τόσο οικείο, ώστε ο ντόπιος αναγνώστης να νιώθει ενίοτε Νοτιοαμερικανός και ινδιάνος.

«Τότε ο Κανένας ένωσε κάτι περίεργο. Ήταν σαν να μεγάλωνε ξαφνικά. Αισθάνθηκε τα δάχτυλα των ποδιών του να μυρμηγκιάζουν, να φουσκώνουν, να ακίζουν το φτηνό πανί των παπουτσιών του και να βγαίνουν έξω (...). Ένωσε να παίρνει ύψος υπερφυσικά. Προσπάθησε να δει τα χέρια του που είχαν μακρύνει, τα έφερε κοντά στα μάτια του και είδε τις παλάμες του μεγάλες και τραχιές σαν των αντρών. Χάιδεψε τα μάγουλά του κι ένωσε ένα αγκύλωμα από τα γένια που είχαν φυτρώσει. Δοκίμασε τη φωνή του βγάζοντας ένα μακρόσυρτο "ααααααα" και την άκουσε μπόσα και βαθιά».

Ανακαλύπτοντας στην έσατη σελίδα ότι είναι πατέρας του εαυτού του, ο Κανένας γίνεται Καθένας και ολοκληρώνει τη μύση στη ζωή. (Καστανιώτης, σελ. 244)